

MINISTERSTVO FINANCÍ

Č. j.: MF-455/2023/3504-1

PID: MFCRDXXDTM

ZPRÁVA

**o výsledcích kontrol provedených u stavebních spořitelén
a penzijních společností v roce 2022**

Březen 2023

1 Obsah

Shrnutí	3
1 Kontrola a dozor na finančním trhu	4
1.1 Právní rámec	4
1.2 Informační systémy	5
2 Kontroly u stavebních spořitelen	7
2.1 Subjekty kontrol	7
2.2 Výsledky kontrol	7
2.2.1 Poskytování státní podpory v případě účastníků, jejichž smlouvy byly předmětem přechodu práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření	8
2.2.2 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří mají uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, v situacích, kdy stavební spořitelna nemá dostatek informací k posouzení nároku účastníka na státní podporu	9
2.2.3 Poskytování státní podpory v případech smluv uzavřených a evidovaných na totožné rodné číslo – tzv. duplicitní smlouvy	10
2.2.4 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří nejsou občany ČR	10
2.2.5 Poskytování státní podpory v prvním roce po uzavření smlouvy před porovnáním údajů o účastníkovi s údaji vedenými v informačním systému evidence obyvatel a v informačním systému cizinců	12
2.2.6 Poskytování státní podpory po úmrtí účastníka	13
2.2.7 Shrnutí kontrol ve stavebních spořitelnách	13
3 Kontroly u penzijních společností	16
3.1 Subjekty kontrol	16
3.2 Výsledky kontrol	16
3.2.1 Dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek	17
3.2.2 Ověření údajů předávaných penzijními společnostmi do informačního systému ministerstva	18
3.2.3 Shrnutí kontrol v penzijních společnostech	19
4 Správní řízení	22
4.1 Správní řízení se stavebními spořitelkami	22
4.2 Správní řízení s penzijními společnostmi	22
5 Závěr	24

Shrnutí

Česká republika (dále jen „ČR“) v rámci své bytové a důchodové politiky vynaložila na podporu stavebního spoření a penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, v roce 2022 celkem 11,9 mld. Kč, a to 4,3 mld. Kč na podporu stavebního spoření a 7,6 mld. Kč na podporu penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření.

Za účelem prověřování, zda je státní podpora v této oblasti poskytována v souladu se zákonnými pravidly, vykonává Ministerstvo financí (dále jen „ministerstvo“) dozor nad dodržováním zákonných podmínek.

Během roku 2022 provedlo ministerstvo v rámci výše uvedeného dozoru kontroly ve všech stavebních spořitelnách a v osmi penzijních společnostech působících na finančním trhu v ČR. Celkově bylo zkontrolováno 1.036 smluv s úhrnnou částkou poskytnuté státní podpory a státního příspěvku ve výši 9 mil. Kč.

U stavebních spořitelen bylo zkontrolováno celkem 476 smluv o stavebním spoření, na které byla poskytnuta státní podpora ve výši 5 mil. Kč. Kontroly byly zaměřeny na případy, kdy by mohlo dojít k neoprávněnému poskytnutí státní podpory (např. v situacích, kdy mají účastníci více smluv o stavebním spoření, nebo nejsou občany ČR). Nedostatky byly zjištěny u 237 smluv, tj. v 50 % z kontrolovaných případů, a byla vrácena státní podpora v celkové výši 414.230 Kč. Kontrolami nebylo zjištěno takové pochybení stavebních spořitelen, které by vedlo k systematickému porušování jejich zákonných povinností.

U penzijních společností bylo zkontrolováno 539 smluv, na které byl vyplacen státní příspěvek ve výši 4 mil. Kč. Dále byla u 21 smluv o doplňkovém penzijním spoření zkontrolována informace o příspěvku zaměstnavatele, na který se státní příspěvek neposkytuje. Kontroly byly zaměřeny na dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek v případech, kdy tento nebyl použit ve prospěch účastníků, a na ověření údajů předávaných penzijními společnostmi do informačního systému doplňkového penzijního spoření. Nedostatky byly zjištěny u 439 smluv, tj. v 78 % kontrolovaných případů. Na základě provedeného výkonu dozoru byly vráceny státní příspěvky v celkové výši 1.586.263 Kč. U jedné z penzijních společností bylo zjištěno zásadní pochybení, kdy tato penzijní společnost v návaznosti na obdrženou informaci o úmrtí účastníka nepředala ministerstvu informace týkající se ukončení a vypořádání 172 penzijních připojištění, údaje vymazala ze svého interního informačního systému a veškerou dokumentaci skartovala. Znemožnila tak ministerstvu posoudit dodržení podmínek pro poskytování státního příspěvku na penzijní připojištění v celkové výši 469.703 Kč.

Vysokého procenta zjištěných nedostatků bylo dosaženo především způsobem výběru kontrolního vzorku, kdy ke kontrole byly vybrány případy, u nichž informační systémy stavebního spoření a doplňkového penzijního spoření indikovaly možné pochybení stavebních spořitelen a penzijních společností. Kontrolní protokoly následně budou podkladem pro případné zahájení správního řízení.

1 Kontrola a dozor na finančním trhu

Zpráva o výsledcích kontrol provedených u stavebních spořitelen a penzijních společností v roce 2022 (dále jen „zpráva“) je předkládána ke zveřejnění podle ustanovení § 26 zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o kontrole“). Zpráva obsahuje pouze zobecněné a anonymizované informace s uvedením konkrétní oblasti kontrol a jejich výsledků.

Hodnocení výsledků kontrol uvedené ve zprávě vychází ze skutečností a poznatků z kontrol provedených v roce 2022 u stavebních spořitelen a penzijních společností, přičemž zahrnuje také kontroly zahájené v předchozích letech, které byly ukončeny v roce 2022.

1.1 Právní rámec

V rámci působnosti ministerstva stanovené zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, ve znění pozdějších předpisů, vykonává ministerstvo, konkrétně odbory Finanční trhy II a Finanční trhy III¹, podle § 15 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o stavebním spoření“), dozor nad dodržováním podmínek pro poskytování státní podpory stavebního spoření stanovených tímto zákonem a podle § 156 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o doplňkovém penzijním spoření“), státní dozor nad dodržováním povinností penzijních společností v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku.

Provozovateli stavebního spoření jsou podle zákona o stavebním spoření stavební spořitelny. Stavební spořitelna je banka, která může vykonávat pouze činnosti, povolené jí Českou národní bankou (dále jen „ČNB“) v rámci udělené bankovní licence, a kterými jsou stavební spoření (tj. účelové spoření spočívající v přijímání vkladů od účastníků stavebního spoření, poskytování úvěrů účastníkům stavebního spoření a poskytování státní podpory těmto účastníkům) a další činnosti podle § 9 zákona o stavebním spoření.

Penzijní připojištění prostřednictvím majetku v transformovaném fondu a doplňkové penzijní spoření prostřednictvím účastnických fondů provozují penzijní společnosti, kterým bylo ČNB uděleno povolení k činnosti penzijní společnosti podle zákona o doplňkovém penzijním spoření. Penzijní společnosti shromažďují a umísťují příspěvky účastníků penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření, příspěvky placené za účastníka jeho zaměstnavatelem a státní příspěvky a vyplácejí dávky z penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření.

¹ Do 31.12.2022 odbor Finanční trhy III. Na základě organizační změny s účinností od 01.01.2023 výkon dozoru nad dodržováním podmínek pro poskytování státní podpory stavebního spoření a státní dozor nad dodržováním povinností penzijních společností v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku s výjimkou vedení správních řízení vykonává odbor Finanční trhy II.

Kontroly byly vykonány podle příslušných ustanovení zákona o kontrole. Kontrolou podle zákona o kontrole se rozumí formalizovaný proces zjišťování kontrolního orgánu, resp. kontrolujících, zda kontrolovaná osoba dodržuje právní povinnosti, které přísluší kontrolnímu orgánu kontrolovat. Kontrolovanou osobou se v tomto případě rozumí stavební spořitelna nebo penzijní společnost, kontrolním orgánem se rozumí ministerstvo a kontrolujícími pracovníci příslušného odboru ministerstva.

Kontroly jsou prováděny převážně z vlastního podnětu kontrolního orgánu, tj. ministerstva, v návaznosti na plán kontrol. Plán kontrol, včetně jejich zaměření, sestavuje ministerstvo na základě vyhodnocení kontrol provedených v předchozím období, případně na základě vnějších podnětů (např. od jiného organizačního útvaru ministerstva, účastníků stavebního spoření, penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, nebo ČNB jako orgánu dohledu). Do plánu kontrol jsou zahrnuty všechny stavební spořitelny a penzijní společnosti. Plán se sestavuje na období jednoho kalendářního roku.

V případě potřeby je možné provést kontrolu mimo plán kontrol, zejména na základě zjištění zásadních informací z další činnosti odboru nebo zásadního vnějšího podnětu.

Zákon o stavebním spoření a zákon o doplňkovém penzijním spoření rovněž připouštějí výkon státního dozoru nad stavebními spořitelkami a penzijními společnostmi bez zahájení kontroly podle zákona o kontrole, tedy vyžádání podkladů a informací nezbytných pro objasnění skutečností souvisejících s tímto dozorem od stavební spořitelny nebo penzijní společnosti a jejich kontrolu. Zpráva z důvodu její ucelenosti obsahuje také závěry z takto vykonaného státního dozoru.

1.2 Informační systémy

Ministerstvo spravuje a provozuje pro účely dozoru nad dodržováním podmínek pro poskytování státní podpory stavebního spoření a pro zpracování žádostí o poskytnutí státní podpory a jejího vracení informační systém stavebního spoření. Pro účely výkonu státního dozoru v souvislosti s poskytováním a vracením státního příspěvku doplňkového penzijního spoření, resp. penzijního připojištění, a pro zpracování žádosti o poskytnutí státního příspěvku a zprávy o jeho vracení spravuje a provozuje informační systém doplňkového penzijního spoření.

V informačním systému stavebního spoření se evidují především základní identifikační údaje o účastnících stavebního spoření, údaje o uzavřených smlouvách o stavebním spoření, délce trvání doby spoření, o nárocích na státní podporu ve vztahu k právním předpisům platným v době uzavření smlouvy a výši přiznané státní podpory. Obdobně se v informačním systému doplňkového penzijního spoření evidují hlavně základní identifikační údaje o účastnících penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření, údaje o uzavřených smlouvách o penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření, délce pojištění, resp. spořicí doby, o nárocích na dávky, výši příspěvku účastníka a přiznaného státního příspěvku.

Ministerstvo je oprávněno provádět kontrolu shody údajů vedených v obou informačních systémech s údaji evidovanými v základním registru obyvatel, v informačním systému evidence obyvatel a v informačním systému cizinců; u penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření navíc v centrálním registru pojištěnců vedeném Ústředím Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR (dále jen „centrální registr pojištěnců“) a v evidenci České správy sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“).

2 Kontroly u stavebních spořitelén

2.1 Subjekty kontrol

V roce 2022 působilo na finančním trhu v ČR celkem pět stavebních spořitelén oprávněných k nabízení a poskytování finančních služeb v oblasti stavebního spoření, které podléhaly kontrole dodržování podmínek pro poskytování státní podpory:

ČSOB Stavební spořitelna, a.s., IČ 49241397;
Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s., IČ 60192852;
Moneta Stavební Spořitelna, a.s., IČ 47115289;
Raiffeisen stavební spořitelna a.s., IČ 49241257;
Stavební spořitelna České spořitelny, a.s., IČ 60197609.

Ministerstvo v roce 2022 stavebním spořitelnám poukázalo ze státního rozpočtu zálohy státní podpory v celkové výši 4,328 mld. Kč.

2.2 Výsledky kontrol

Provedené kontroly byly zaměřeny na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory stanovených zákonem o stavebním spoření, a to v případech:

- účastníků stavebního spoření (dále v textu této části zprávy jen „účastník“), jejichž smlouvy o stavebním spoření (dále v textu této části zprávy jen „smlouva“) byly předmětem přechodu práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v případě jejich úmrtí;
- účastníků, kteří mají uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, v situacích, kdy stavební spořitelna nemá dostatek informací k posouzení nároku účastníka na státní podporu;
- smluv uzavřených a evidovaných na totožné rodné číslo – tzv. duplicitních smluv;
- účastníků, kteří jsou občany Evropské unie (dále jen „EU“) s povoleným pobytem na území ČR nebo jsou cizinci majícími na území ČR trvalý pobyt;
- smluv se státní podporou přiznanou v prvním roce po uzavření smlouvy před kontrolou nároku účastníka v informačním systému stavebního spoření provozovaném ministerstvem (dále v textu této části zprávy jen „informační systém ministerstva“);
- smlouvy účastníků, kteří zemřeli a státní podpora byla přiznána i po jejich úmrtí.

Výběr a počet konkrétních smluv určených ke kontrole podle shora uvedeného zaměření byl proveden na základě předem stanovených kritérií podle příslušného tématu zaměření kontroly.

Při výkonu kontroly ministerstvo také prověřovalo, jestli stavební spořitelny plní své povinnosti, které jim ukládá § 13 zákona o stavebním spoření, tj. zda kontrolují, zda

účastníkovi trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu a zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi.

2.2.1 Poskytování státní podpory v případě účastníků, jejichž smlouvy byly předmětem přechodu práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření

V tomto případě byla nejprve provedena tzv. kontrola od stolu, kdy ministerstvo ke kontrole dodržování podmínek pro poskytování státní podpory využilo údaje, které jsou o účastnících vedeny v informačním systému ministerstva. Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využilo před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu. Tento postup významně zefektivňuje kontrolní proces a snižuje zátěž kontrolovaných osob.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro výplatu státní podpory účastníkům v souvislosti s § 8 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném do 31.12.2013, tj. zda v důsledku úmrtí účastníka nemohlo dojít k poskytnutí státní podpory účastníkům – nabyvatelům práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v rozporu s podmínkami stanovenými v § 10 zákona o stavebním spoření.

Podle § 8 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném do 31.12.2013, v případě úmrtí účastníka přecházejí práva a povinnosti vyplývající ze stavebního spoření na pozůstalého manžela. Není-li pozůstalý manžel, jsou práva a povinnosti vyplývající ze stavebního spoření předmětem dědění, jen dohodnou-li se dědicové v dohodě o vypořádání dědictví, že práva a povinnosti ze stavebního spoření převezme jeden z nich. Od 01.01.2014 platí nová právní úprava, kdy závazek ze smlouvy zaniká úmrtím účastníka a součástí pozůstalosti je pohledávka na výplatu uspořené částky a záloh státní podpory evidovaných na účtu účastníka včetně záloh státní podpory za kalendářní rok, ve kterém účastník zemřel, podle uspořené částky ke dni úmrtí účastníka v tomto kalendářním roce.

Kontrolováno bylo 58 smluv u všech stavebních spořitelen, u nichž byla ministerstvu v roce 2021 předána stavební spořitelnou informace o úmrtí účastníka a přechodu práv a povinností na jiného účastníka, a zároveň dalších 109 smluv příslušných nabyvatelů práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření. Na kontrolované smlouvy byla poskytnuta za celou dobu spoření státní podpora v celkové výši 2,82 mil. Kč.

Z údajů vedených v informačním systému ministerstva bylo zjištěno, že v 19 případech z celkového počtu 167 mohlo dojít k připsání státní podpory na účet účastníků, resp. k jejímu vyplacení účastníkům – nabyvatelům práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v rozporu s podmínkami stanovenými v § 10 zákona o stavebním spoření. V rámci úkonů předcházejících kontrole byly shromážděny veškeré doklady vztahující se ke všem smlouvám jednotlivých účastníků od všech stavebních spořitelen.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- ve 14 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 421.327 Kč;
- v 5 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 13.231 Kč.

V rámci úkonů předcházejících kontrole byly stavební spořitelny seznámeny s vyhodnocením, zda došlo k připsání státní podpory na účet účastníků, resp. k jejímu vyplacení účastníkům - nabyvatelům práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v souladu s podmínkami stanovenými v § 10 zákona o stavebním spoření. Dotčené stavební spořitelny zálohy státní podpory, které účastníkům nepříslušely, vrátili ve všech případech zpět ministerstvu na základě tohoto vyhodnocení, a vzhledem k tomu ministerstvo nepřistoupilo k zahájení kontroly z moci úřední u žádné z nich.

2.2.2 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří mají uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, v situacích, kdy stavební spořitelna nemá dostatek informací k posouzení nároku účastníka na státní podporu

Při výkonu této kontroly je postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využilo před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu. Kontrola byla provedena mimo plán kontrol na základě vnějšího podnětu, kterým byl v tomto případě dotaz stavební spořitelny.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory účastníkům podle § 10 zákona o stavebním spoření.

V souladu s § 11 odst. 2 zákona o stavebním spoření nárok na vyplacení zálohy státní podpory uplatňuje souhrnně za všechny účastníky stavební spořitelna písemnou žádostí u ministerstva, a to vždy po uplynutí kalendářního roku. Podle § 10 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném od 01.01.2011, státem poskytovaná záloha státní podpory činí 10 % z uspořené částky v příslušném kalendářním roce, nejvíce však 2.000 Kč. Účastníkovi, který má uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, přísluší státní podpora na ty smlouvy, u kterých o její přiznání požádal. Přitom se postupně poukazují zálohy státní podpory přednostně z uspořené částky u dříve uzavřených smluv, přičemž celkový součet záloh státní podpory ke všem smlouvám účastníka v příslušném kalendářním roce nesmí přesáhnout výše uvedený limit 2.000 Kč.

V případech, kdy je státní podpora poskytnuta na dvě nebo více smluv s totožným rodným číslem za příslušný rok, je na místě při kontrole posoudit, zda stavební spořitelna u jednotlivých případů postupovala v souladu s pravidly pro poskytování

státní podpory podle § 10 zákona o stavebním spoření a s doloženými dokumenty. V případě, že stavební spořitelna nemohla pro nedostatek podkladů sama rozhodnout o vrácení státní podpory, rozhoduje o vrácení ministerstvo na základě zjištěných a ověřených skutečností, vyplývajících z identifikačních údajů účastníků.

Ke kontrole bylo vybráno mimo 21 smluv, tj. všech dotčených smluv v rámci dotazu stavební spořitelny, dalších 8 duplicitních smluv jiných stavebních spořitelen, s celkovou výší poskytnuté státní podpory 223.367 Kč. Kontrola nebyla do konce roku 2022 dokončena.

2.2.3 Poskytování státní podpory v případech smluv uzavřených a evidovaných na totožné rodné číslo – tzv. duplicitní smlouvy

Při výkonu této kontroly je postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využilo před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájí kontrolu.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory účastníkům podle § 10 zákona o stavebním spoření, a to v souvislosti se smlouvami uzavřenými a evidovanými na totožné rodné číslo – tzv. duplicitní smlouvy.

Ke kontrole bylo vybráno 32 duplicitních smluv, tj. veškeré smlouvy, u nichž byla duplicita zjištěna po zpracování žádostí stavebních spořitelen o státní podporu za rok 2021 a nebyly prověřovány na základě výše uvedeného dotazu stavební spořitelny, s celkovou výší poskytnuté státní podpory 183.967 Kč. Kontrola nebyla do konce roku 2022 dokončena.

2.2.4 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří nejsou občany ČR

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán zahájilo kontrolu z moci úřední.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory účastníkům podle § 10 zákona o stavebním spoření u smluv, které byly uzavřeny účastníky, kteří jsou občany EU majícími povolený pobyt na území ČR nebo jsou cizinci majícími na území ČR trvalý pobyt, a proběhla ve všech stavebních spořitelnách

Státní podpora přísluší účastníkovi, pokud jím je fyzická osoba, pouze při splnění podmínek stanovených zákonem o stavebním spoření. Podle § 4 odst. 2 písm. b) zákona o stavebním spoření může státní podporu získat občan EU, kterému byl vydán průkaz nebo potvrzení o pobytu na území ČR a přiděleno rodné číslo příslušným orgánem ČR, nebo podle písm. c) fyzická osoba (pro účely kontroly cizinec) s trvalým pobytem na území ČR a rodným číslem přiděleným příslušným orgánem ČR.

Nárok na státní podporu za příslušný kalendářní rok vzniká tehdy, pokud účastník splňoval výše uvedené podmínky, tj. mít přidělené rodné číslo a pobyt, resp. trvalý pobyt na území ČR, po celý kalendářní rok. Přitom v kalendářním roce, v jehož

průběhu byla smlouva uzavřena nebo ukončena, postačí, když účastník splňuje tyto podmínky po dobu existence smlouvy v dotčeném roce.

Při kontrole bylo na základě ověření údajů o účastnících u každé smlouvy vyhodnoceno, zda státní podpora byla poskytnuta v souladu s pravidly pro poskytování státní podpory podle § 10 zákona o stavebním spoření, přičemž byl kladen důraz zejména na prokázání nepřetržitého plnění výše uvedených podmínek po celou dobu existence smlouvy, resp. za období, za něž byla státní podpora poskytnuta.

Ke kontrole bylo v průběhu roku 2022 vybráno 309 smluv, na které byla poskytnuta státní podpora v celkové výši 2.179.948 Kč.

Při kontrole je posuzován nárok na poskytnutí státní podpory v jednotlivých letech, takže část smluv byla pro účely vyhodnocování „rozdělena“ na základě hodnotících kritérií do více případů (např. když v rámci jedné smlouvy má účastník nárok na připsání státní podpory pouze za některé roky). Počet jednotlivých případů je tedy vyšší než počet kontrolovaných smluv.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- ve 221 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to v celkové výši 1.778.949 Kč;
- ve 221 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka poskytnuta v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to v celkové výši 362.313 Kč;
- ve 40 případech stavební spořitelna neprokázala, že k datu uzavření smlouvy prověřila splnění podmínek stanovených v § 4 zákona o stavebním spoření.

Kontrolní pracovníci dále zjistili, že z výše uvedených 309 smluv:

- v 5 případech byla státní podpora vyplacena stavební spořitelnou v rozporu s podmínkami § 12 zákona o stavebním spoření v souvislosti s ukončením doby spoření poskytnutím úvěru ze stavebního spoření, před uplynutím tzv. vázací doby, a to v celkové výši 25.239 Kč; v těchto případech stavební spořitelna zároveň porušila povinnost kontrolovat, zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi;
- v 6 případech účastník ztratil nárok na výplatu připsaných záloh státní podpory v celkové výši 13.447 Kč, neboť nebyly splněny podmínky stanovené v § 12 odst. 2 písm. a) zákona o stavebním spoření tím, že účastník nakládal s uspořenou částkou v období do 6 let ode dne uzavření smlouvy.

Příslušné stavební spořitelny státní podporu, která účastníkům nepříslušela, vrátily v průběhu roku 2022 a na počátku roku 2023 na základě kontrolního zjištění uvedeného v protokolu o kontrole.

2.2.5 Poskytování státní podpory v prvním roce po uzavření smlouvy před porovnáním údajů o účastníkovi s údaji vedenými v informačním systému evidence obyvatel a v informačním systému cizinců

V tomto případě byla nejprve provedena tzv. kontrola od stolu, kdy ministerstvo ke kontrole dodržování podmínek pro poskytování státní podpory využilo údaje, které jsou o účastnících vedeny v informačním systému ministerstva. Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využilo před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu.

Stavební spořitelna podle § 11 odst. 2 zákona o stavebním spoření uplatňuje nárok na vyplacení zálohy státní podpory souhrnně za účastníky písemnou žádostí u ministerstva ve lhůtě do 20. února a 14. července následujícího roku, a to vždy po uplynutí kalendářního roku, a ve lhůtě do 5. srpna aktuálního kalendářního roku v případě smluv uzavřených do 31. prosince 2003, pokud účastníci ukončili stavební spoření do 30. června aktuálního kalendářního roku. Ministerstvo provádí porovnávání údajů o účastnících s údaji vedenými v informačním systému evidence obyvatel a v informačním systému cizinců, aby prověřilo, zda účastník splňuje podmínky § 4 zákona o stavebním spoření.

V kalendářním roce, v jehož průběhu doba spoření začíná nebo končí, podle § 4 odst. 3 zákona o stavebním spoření postačuje, když účastník splňoval alespoň jednu z podmínek podle odstavce 2 po dobu trvání doby spoření v dotčeném roce. V případě, že stavební spořitelna předá ministerstvu informaci, že účastník uzavřel smlouvu v průběhu minulého roku, a současně požádá o vyplacení zálohy státní podpory za první rok spoření, nelze zpětně prověřit, zda účastník v tomto roce splňoval podmínky podle § 4 zákona o stavebním spoření. Záloha státní podpory je účastníkovi poskytnuta a stavební spořitelna je informována, že se jedná o státní podporu poskytnutou v prvním roce po uzavření smlouvy. Stavební spořitelna má podle § 13 odst. 1 zákona o stavebním spoření povinnost kontrolovat, zda účastníkovi trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu. Pokud toto právo z důvodů nesplnění podmínek stanovených tímto zákonem zaniklo, stavební spořitelna další zálohy státní podpory nečerpá a je povinna příslušnou částku přijatých záloh státní podpory vrátit ministerstvu.

Z celkového počtu 12.270 smluv, u kterých stavební spořitelny v letech 2016 až 2022 obdržely informaci, že zálohy státní podpory byly poskytnuty v prvním roce po uzavření smlouvy, bylo vybráno 79 smluv s chybným rodným číslem, jménem nebo příjmením účastníka, příp. u nich nebylo prokázáno splnění podmínky § 4 zákona o stavebním spoření. Dále vzhledem k tomu, že v některých případech stavební spořitelny dodatečně opravily chybně zadané identifikační údaje účastníka, a bylo zjištěno, že účastník již dříve uzavřel jinou smlouvu, na kterou byly poukázány zálohy státní podpory, bylo ke kontrole vybráno ještě 16 tzv. duplicitních smluv. Kontrola oprávněnosti nároku na státní podporu v celkové výši 720.858 Kč nebyla do konce roku 2022 dokončena.

2.2.6 Poskytování státní podpory po úmrtí účastníka

V tomto případě byla nejprve provedena tzv. kontrola od stolu, kdy ministerstvo ke kontrole dodržování podmínek pro poskytování státní podpory využilo údaje, které jsou o účastnících vedeny v informačním systému ministerstva. Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využilo před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu.

Jak bylo uvedeno v kapitole 2.2.1 podle § 8 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném do 31.12.2013, v případě úmrtí účastníka přecházejí práva a povinnosti vyplývající ze stavebního spoření na pozůstalého manžela. Není-li pozůstalý manžel, jsou práva a povinnosti vyplývající ze stavebního spoření předmětem dědění, jen dohodnou-li se dědicové v dohodě o vypořádání dědictví, že práva a povinnosti ze stavebního spoření převezme jeden z nich. Od 01.01.2014 platí nová právní úprava, kdy závazek ze smlouvy zaniká úmrtím účastníka a součástí pozůstalosti je pohledávka na výplatu uspořené částky a záloh státní podpory evidovaných na účtu účastníka včetně záloh státní podpory za kalendářní rok, ve kterém účastník zemřel, podle uspořené částky ke dni úmrtí účastníka v tomto kalendářním roce.

Zatímco při kontrole uvedené v kapitole 2.2.1 byly kontrolovány smlouvy, které byly předmětem dědění a stavební spořitelny o tom předaly do informačního systému ministerstva informaci s mnohaletým zpožděním, v tomto případě se kontrolní pracovníci zaměřili na smlouvy, u kterých práva a povinnosti vyplývající ze stavebního spoření nepřešla na manžela ani na dědice.

Z celkového počtu 1.423 smluv, u kterých stavební spořitelny předaly do informačního systému ministerstva informaci, že smlouva byla v letech 2016 – 2022 ukončena až po úmrtí účastníka, nebo je smlouva v informačním systému ministerstva stále vedena jako neukončená, a byla na ní poskytnuta státní podpora po úmrtí účastníka, bylo ke kontrole vybráno 331 smluv. Kontrola oprávněnosti nároku na státní podporu v celkové výši 584.283 Kč nebyla do konce roku 2022 dokončena.

2.2.7 Shrnutí kontrol ve stavebních spořitelnách

V roce 2022 provedlo ministerstvo kontroly u všech stavebních spořitelen. Bylo zkontrolováno celkem 476 smluv, na které byla vyplacena státní podpora v celkové výši 5 mil. Kč.

Na základě kontrol provedených podle zákona o kontrole byla stavebními spořitelkami vrácena státní podpora u 237 smluv (tj. 50 % z kontrolovaných případů) ve výši 414.230 Kč.

Z toho v 5 případech byla státní podpora v celkové výši 13.231 Kč vyplacena stavebními spořitelkami v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření na dvě nebo více smluv jednoho účastníka u různých stavebních spořitelen, kdy na základě

neúplných či rozporných údajů o účastníkovi stavební spořitelny nemohly samy rozhodnout o vrácení státní podpory a o vrácení rozhoduje ministerstvo na základě zjištěných a ověřených skutečností, vyplývajících z identifikačních údajů účastníků (viz bod 2.2.1).

Ve 221 případech byla státní podpora v celkové výši 362.313 Kč evidovaná na účtu účastníka poskytnuta v rozporu s podmínkami § 10 zákona o stavebním spoření.

V 5 případech byla státní podpora v celkové výši 25.239 Kč připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, vyplacena stavební spořitelnou v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, když uspořená částka, peněžní prostředky z úvěru ze stavebního spoření a státní podpora nebyly použity v celé výši na bytové potřeby.

V 6 případech účastník ztratil nárok na výplatu připsaných záloh státní podpory v celkové výši 13.447 Kč, neboť nebyly splněny podmínky stanovené v § 12 odst. 2 písm. a) zákona o stavebním spoření tím, že účastník nakládal s uspořenou částkou v období do 6 let ode dne uzavření smlouvy (viz bod 2.2.4).

2.2.7.1 Postihy za zjištěné nedostatky

Pokud ministerstvo při kontrole zjistí, že stavební spořitelna porušila povinnost kontrolovat podmínky pro přiznání státní podpory účastníkům, a v důsledku toho dojde k neoprávněnému připsání státní podpory, je oprávněno podle § 16a ve spojení s § 16b zákona o stavebním spoření uložit stavební spořitelně pokutu do výše 20 mil. Kč.

V 5 případech (bod 2.2.4) bylo zjištěno, že stavební spořitelna porušila povinnost kontrolovat, zda účastníkovi trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu, a zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi. Zahájení případného správního řízení, resp. řízení o přestupcích, ve věci uložení pokuty bude předmětem dalšího postupu ministerstva.

Tabulka č. 1: Přehled výsledků kontrol ve stavebních spořitelnách (v Kč):

Předmět kontroly	Přechod práv a povinností	Občané EU a cizinci	Celkem
Část zprávy	2.2.1	2.2.4	
Částka kontrolované státní podpory	2 820 369	2 179 948	5 000 317
Počet kontrolovaných smluv	167	309*	476
Státní podpora vyplacená v souladu se zákonem	2 807 138	1 778 949	4 586 087
Počet případů	162	221*	383
Státní podpora k vrácení	13 231	400 999	414 230
Počet případů	5	232	237
Vrácená státní podpora	13 231	400 999*	414 230
Počet případů	5	232	237

* Počet jednotlivých případů je vyšší než počet kontrolovaných smluv, protože část smluv byla pro účely vyhodnocování „rozdělena“ na základě hodnotících kritérií do více případů.

3 Kontroly u penzijních společnostech

3.1 Subjekty kontrol

V roce 2022 působilo na finančním trhu v ČR celkem devět penzijních společností oprávněných k nabízení a poskytování finančních služeb v oblasti doplňkového penzijního spoření a penzijního připojištění:

Allianz penzijní společnost, a.s., IČ 25612603;
Conseq penzijní společnost, a.s., IČ 27916430;
Česká spořitelna – penzijní společnost, a.s., IČ 61672033;
ČSOB Penzijní společnost, a. s., člen skupiny ČSOB, IČ 61859265;
Generali penzijní společnost, a.s., IČ 61858692;
KB Penzijní společnost, a.s., IČ 61860018;
NN Penzijní společnost, a.s., IČ 63078074;
Rentea penzijní společnost, a.s., IČ 09701125;
UNIQA penzijní společnost, a.s., IČ 61859818.

Ministerstvo v roce 2022 penzijním společností poukázalo ze státního rozpočtu částky státního příspěvku ve prospěch účastníků penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření (dále v textu této části zprávy též jen „účastník“) v celkové výši 7,635 mld. Kč (z toho na podporu penzijního připojištění 4,693 mld. Kč).

3.2 Výsledky kontrol

Provedené kontroly byly zaměřeny na dodržování povinností stanovených zákonem o doplňkovém penzijním spoření, resp. zákonem č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o penzijním připojištění“), v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku, a to v případech dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek.

Výběr kontrolovaných případů vycházel z podkladů, které má ministerstvo k dispozici v informačním systému doplňkového penzijního spoření (dále v textu této části zprávy jen „informační systém ministerstva“) a byl zaměřen na případy, ve kterých informační systém ministerstva, na základě údajů předaných penzijními společnostmi a z protokolů o porovnání údajů s informačním systémem evidence obyvatel, informačním systémem cizinců, centrálním registrem pojištěnců a evidencí ČSSZ, indikoval možné pochybení penzijní společnosti zejména při vrácení státního příspěvku.

Další typ kontrol byl zaměřen na ověření údajů předávaných penzijními společnostmi do informačního systému ministerstva, konkrétně informací o tom, zda byl účastníkům doplňkového penzijního spoření poskytnut příspěvek zaměstnavatele.

3.2.1 Dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek²

Při výkonu státního dozoru bylo postupováno podle § 156 zákona o doplňkovém penzijním spoření, kdy tento zákon připouští výkon státního dozoru nad penzijními společnostmi bez zahájení kontroly podle zákona o kontrole a umožňuje vyžádání podkladů a informací nezbytných pro objasnění skutečností souvisejících s tímto dozorem od penzijní společnosti a jejich kontrolu.

Státní dozor byl zaměřen na dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek v případech, kdy podle údajů evidovaných v informačním systému ministerstva nebyly státní příspěvky použity ve prospěch účastníků, popř. dalších osob, jejichž nárok vyplývá ze zákona o penzijním připojištění, resp. ze zákona o doplňkovém penzijním spoření, a měly být vráceny penzijní společností ministerstvu. Penzijní společnost je povinna vrátit ministerstvu částky státního příspěvku v případech a lhůtách podle § 18 zákona o doplňkovém penzijním spoření, nebo podle § 30 zákona o penzijním připojištění.

Ke kontrole bylo v roce 2021 vybráno celkem 719 smluv, u kterých ministerstvo v protokolech o porovnání údajů s informačním systémem evidence obyvatel, informačním systémem cizinců, centrálním registrem pojištěnců a evidencí ČSSZ obdrželo informaci, že účastník penzijního připojištění zemřel, ukončil trvalý pobyt v ČR anebo mu zanikla účast ve veřejném zdravotním pojištění, příp. účastník doplňkového penzijního spoření zemřel, ale penzijní společnost nepředala ministerstvu zprávu o způsobu vypořádání těchto smluv a dosud nevrátila poskytnutý státní příspěvek. Dotčený objem poskytnutých státních příspěvků, které mohly být vyplaceny neoprávněně, v kontrolovaných případech činil 6 mil. Kč.

Z kontrol zahájených v roce 2021 byly v roce 2022 ukončeny kontroly u tří penzijních společností, u nichž bylo ke kontrole vybráno 539 smluv. Jejich vyhodnocení je předmětem této zprávy.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- ve 211 případech penzijním společnostem vznikla povinnost vrátit státní příspěvek; státní příspěvek byl penzijními společnostmi vrácen po marném uplynutí zákonné lhůty, a to ve výši 1.282.415 Kč;
- ve 156 případech penzijním společnostem nevznikla povinnost vrátit státní příspěvek, který byl ve výši 1.893.725 Kč vyplacen jako součást dávky penzijního připojištění, přičemž v 46 případech byla dávka vyplacena pouze z části příspěvků účastníka a penzijní společnosti vrátily státní příspěvek ve výši 303.847 Kč, který nebyl součástí dávek penzijního připojištění;
- jedna penzijní společnost ve 172 případech odmítla vrátit poskytnuté státní příspěvky s odůvodněním, že ve svém interním informačním systému již nemá k těmto smlouvám evidovány žádné údaje (došlo k jejich výmazu); podle údajů

² Tato kontrola byla uvedena rovněž ve zprávě o výsledcích kontrol v roce 2021, kdy vyhodnocení zahrnovalo výsledky podle stavu ke konci roku 2021.

předaných penzijní společností do informačního systému ministerstva ve všech 172 případech vznikla povinnost vrátit státní příspěvek.

Na základě závěrů z vykonaného státního dozoru bylo vyhodnoceno, že ministerstvo jako kontrolní orgán zahájí kontrolu z moci úřední podle zákona o kontrole s penzijní společností, která vymazala údaje ze svého interního informačního systému, aniž předala informace o ukončení dotčených smluv o penzijním připojištění do informačního systému ministerstva.

Při kontrole podle zákona o kontrole bylo zjištěno, že:

- penzijní společnost nepřetržitě po řadu let dostává od ministerstva prostřednictvím tzv. souborů Y2³, Y5⁴ a Y7⁵ informaci o úmrtí účastníka; předávání informace dosud nebylo ukončeno, což penzijní společnost informuje o skutečnosti, že smlouva je v informačním systému ministerstva stále vedena jako neukončená;
- v rozporu s provozní dokumentací k informačnímu systému ministerstva a v rozporu se zavedenou mnohaletou praxí penzijní společnost nepředala ministerstvu prostřednictvím informačního systému ministerstva informace týkající se ukončení a vypořádání příslušných penzijních připojištění v návaznosti na obdrženou informaci o úmrtí účastníka;
- podle údajů předaných penzijní společností do informačního systému ministerstva v některých případech ke dni úmrtí účastníka nevznikl nárok na žádnou dávku penzijního připojištění zahrnující v sobě státní příspěvky.

Penzijní společnost shora popsaným postupem znemožnila ministerstvu posoudit dodržení podmínek pro poskytování státního příspěvku na penzijní připojištění. Přetrvává tak nejistota ohledně státních příspěvků v celkové výši 469.703 Kč, z toho částka 24.441 Kč byla penzijní společnosti poskytnuta neprávem, protože se jedná o státní příspěvek poskytnutý za měsíce po datu úmrtí účastníka. Kontrolní protokol bude podkladem pro případné zahájení správního řízení.

3.2.2 Ověření údajů předávaných penzijními společnostmi do informačního systému ministerstva⁶

Při výkonu státního dozoru bylo postupováno podle § 156 zákona o doplňkovém penzijním spoření, kdy tento zákon připouští výkon státního dozoru nad penzijními společnostmi bez zahájení kontroly podle zákona o kontrole a umožňuje vyžádání

³ Soubor Y2 – výsledek porovnání údajů s informačním systémem evidence obyvatel.

⁴ Soubor Y5 – informace o smlouvě v transformovaném fondu dle provozní dokumentace k informačnímu systému ministerstva.

⁵ Soubor Y7 – výsledek porovnání údajů s informačním systémem cizinců.

⁶ Tato kontrola byla uvedena rovněž ve zprávě o výsledcích kontrol v roce 2021, kdy vyhodnocení zahrnovalo výsledky podle stavu ke konci roku 2021.

podkladů a informací nezbytných pro objasnění skutečností souvisejících s tímto dozorem od penzijní společnosti a jejich kontrolu.

Státní dozor byl zaměřen na ověření údajů předávaných penzijními společnostmi do informačního systému ministerstva, a to v případech smluv, u kterých penzijní společnosti předaly ministerstvu informaci o příspěvku zaměstnavatele účastníkům doplňkového penzijního spoření, kteří byli v měsíci, za který je tento příspěvek evidován, mladší osmnácti let. Podle § 1 odst. 2 zákona o doplňkovém penzijním spoření je doplňkové penzijní spoření shromažďování a umístování příspěvků účastníka doplňkového penzijního spoření, příspěvků placených za účastníka jeho zaměstnavatelem a státních příspěvků do účastnických fondů obhospodařovaných penzijními společnostmi a vyplácení dávek z doplňkového penzijního spoření, jehož účelem je zabezpečit doplňkový příjem účastníka ve stáří nebo invaliditě.

V případě doplňkového penzijního spoření je spořicí doba vymezena zákonem o doplňkovém penzijním spoření, kdy odpovídá době placení příspěvků účastníka nebo příspěvku placeného za účastníka zaměstnavatelem. Na trvání spořicí doby je vázán vznik nároku na některé dávky z doplňkového penzijního spoření.

Z celkového počtu 41 smluv o doplňkovém penzijním spoření, které byly v roce 2021 vybrány ke kontrole, penzijní společnosti v průběhu roku 2022 zrušily informaci o poskytnutém příspěvku zaměstnavatele jako chybný údaj předaný do informačního systému ministerstva u dalších 10 smluv (v roce 2021 již byla tato informace zrušena u 20 smluv – viz zpráva o výsledcích kontrol v roce 2021). V případě zbylých 11 smluv o doplňkovém penzijním spoření byla informace o příspěvku zaměstnavatele předána do informačního systému ministerstva v souladu s předloženými doklady a poskytnutými informacemi.

V návaznosti na zjištění z výkonu státního dozoru ve vybraných penzijních společnostech ministerstvo informovalo formou obecného shrnutí všechny penzijní společnosti o možných nedostatcích při identifikaci příspěvků placených za účastníka jeho zaměstnavatelem.

3.2.3 Shrnutí kontrol v penzijních společnostech

V roce 2022 ministerstvo uskutečnilo, resp. dokončilo, kontroly (včetně výkonu státního dozoru) u sedmi penzijních společností. Zkontrolováno bylo 539 smluv, na které byl vyplacen státní příspěvek v celkové výši 3,9 mil. Kč. Kontrola dalších 21 smluv byla zaměřena na příspěvek zaměstnavatele, na který se státní příspěvek neposkytuje.

Nedostatky byly zjištěny v celkem 439 případech. Z toho ve 429 případech penzijním společnostem vznikla povinnost vrátit státní příspěvek (bod 3.2.1) a v 10 případech předaly do informačního systému ministerstva chybnou informaci (bod 3.2.2).

Na základě provedeného výkonu dozoru byl státní příspěvek v 257 případech ve výši 1.586.263 Kč vrácen penzijními společnostmi ministerstvu po uplynutí zákonné lhůty v průběhu kontroly.

U jedné z penzijních společností bylo zjištěno zásadní pochybení, kdy tato penzijní společnost v návaznosti na obdrženou informaci o úmrtí účastníka nepředala ministerstvu informace týkající se ukončení a vypořádání 172 penzijních připojištění, údaje vymazala ze svého interního informačního systému a veškerou dokumentaci skartovala. Znemožnila tak ministerstvu posoudit dodržení podmínek pro poskytování státního příspěvku na penzijní připojištění v celkové výši 469.703 Kč (bod 3.2.1).

V rámci výkonu státního dozoru zaměřeného na ověření údajů předávaných penzijními společnostmi do informačního systému ministerstva, bylo v letech 2021 a 2022 zjištěno, že v 11 případech se skutečně jednalo o příspěvek placený za účastníka jeho zaměstnavatelem, a celkem ve 30 případech byla do informačního systému ministerstva předána chybná informace (bod 3.2.2).

3.2.3.1 Postihy za zjištěné nedostatky

Ministerstvo stanoví penzijní společnosti podle § 157 zákona o doplňkovém penzijním spoření ve správním řízení svým rozhodnutím penále ve výši 1 ‰ za každý den prodlení z neoprávněně poukázané částky státního příspěvku nebo z částek státního příspěvku, které nebyly penzijní společností použity ve prospěch účastníků, a nebyly v zákonném termínu vráceny ministerstvu. Penále lze stanovit nejvýše do částky státního příspěvku, ze které je počítáno, a zároveň pokud by vypočtená částka penále byla nižší než 500 Kč, ministerstvo penále nestanoví.

Pokud penzijní společnost poruší jiné povinnosti podléhající státnímu dozoru ministerstva a takové porušení naplní skutkovou podstatu správního deliktu, resp. přestupku, ministerstvo může uložit penzijní společnosti podle § 160 zákona o doplňkovém penzijním spoření pokutu do 20 mil. Kč.

Zahájení správních řízení ve věci uložení penále za pozdní vrácení státního příspěvku, popř. správních řízení, resp. řízení o přestupcích, ve věci uložení pokuty za správní delikt, resp. přestupek, kterého se penzijní společnosti mohly dopustit tím, že nevrátily státní příspěvek ve stanovených lhůtách nebo nevyplácí, resp. nevyplatily, dávky v souladu se zákonem o doplňkovém penzijním spoření, bude předmětem dalšího postupu ministerstva.

Tabulka č. 2: Přehled výsledků kontrol v penzijních společnostech (v Kč):

Předmět kontroly	Dodržování povinnosti vrátit státní příspěvek	Ověření údajů předaných do informačního systému ministerstva	Celkem
Část zprávy	3.2.1	3.2.2	
Částka kontrolovaného státního příspěvku	3 949 691		3 949 691
Počet kontrolovaných smluv	539	21	560
Státní příspěvek vyplacený v souladu se zákonem	1 893 725		1 893 725
Počet případů	156*		156*
Státní příspěvek k vrácení	2 055 966		2 055 966
Počet případů	429*		429*
Vrácený státní příspěvek	1 586 263		1 586 263
Počet případů	257		257
Nevrácený státní příspěvek	469 703		469 703
Počet případů	172		172
Počet případů s příspěvkem placeným za účastníka jeho zaměstnavatelem		11	11
Počet případů s chybně předanou informací		10	10

* Počet jednotlivých případů je vyšší než počet kontrolovaných smluv, protože v některých případech byla dávka penzijního připojištění vyplacena pouze z části příspěvků účastníka a penzijní společnost vrátila státní příspěvek, který nebyl součástí dávky.

4 Správní řízení

Jak již bylo uvedeno v předchozích částech věnovaných postihům za zjištěné nedostatky, ministerstvo, pokud zjištěné nedostatky naplní skutkovou podstatu správního deliktu, resp. přestupku, může uložit stavebním spořitelnám nebo penzijním společnostem pokutu. Při určení její výměry ministerstvo přihlédne k závažnosti správního deliktu, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům a k okolnostem, za nichž byl správní delikt spáchán.

Pokud se nejedná o správní delikty, resp. přestupky, tak ministerstvo podle § 16 zákona o stavebním spoření v případě porušení podmínek stanovených tímto zákonem uloží stavební spořitelně povinnost vrátit část, případně celkovou částku vyplacené státní podpory, přičemž částku státní podpory uloženou k vrácení do státního rozpočtu vybírá a vymáhá ministerstvo.

Dále může ministerstvo podle § 157 zákona o doplňkovém penzijním spoření penzijní společnosti, která porušila tento zákon v souvislosti s poskytováním nebo vrácením státního příspěvku, uložit ve správním řízení opatření k nápravě zjištěného nedostatku odpovídající povaze porušení a jeho závažnosti. Ministerstvo je také oprávněno stanovit penzijní společnosti, jak již bylo uvedeno, ve správním řízení svým rozhodnutím penále a může také uložit penzijní společnosti pořádkovou pokutu do 5 mil. Kč za nesplnění povinností souvisejících s výkonem dozoru (např. za neposkytnutí potřebné součinnosti).

4.1 Správní řízení se stavebními spořitelny

Ministerstvo v roce 2022 se stavebními spořitelny nevedlo žádné správní řízení ve věci možného porušení povinností stanovených zákonem o stavebním spoření. Vrácení státní podpory, připsané na účty účastníků stavebního spoření, případně vyplacené účastníkům stavebního spoření, v rozporu s podmínkami stanovenými zákonem o stavebním spoření bylo dosaženo za využití jiných nástrojů, jimiž ministerstvo v rámci výkonu dozoru disponuje.

V souvislosti s výsledky kontrol stavebních spořitelny provedených v roce 2022 podle zákona o kontrole budou po posouzení závažnosti správního deliktu, resp. přestupku, případná správní řízení, resp. řízení o přestupcích, ve věci uložení pokut za správní delikty, resp. přestupky, předmětem dalšího postupu ministerstva.

4.2 Správní řízení s penzijními společnostmi

V roce 2022 ministerstvo v návaznosti na kontroly, které byly provedeny u penzijních společnostmi v předchozích letech, vydáním příkazů stanovilo penzijním společnostmi platit penále za prodlení s plněním povinnosti vrátit státní příspěvek v příslušné zákonné lhůtě v celkové výši 1.803.637,12 Kč.

Další správní řízení s penzijními společnostmi ve věci uložení penále za nedodržení zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku budou dokončena a nová zahájena postupně v průběhu roku 2023. V souvislosti s výsledky kontrol penzijních společností ukončených v roce 2022 budou po posouzení závažnosti správního deliktu, resp. přestupku, případná správní řízení, resp. řízení o přestupcích, ve věci uložení pokut za správní delikty, resp. přestupky, předmětem dalšího postupu ministerstva.

5 Závěr

Kontroly (včetně výkonu státního dozoru) provedené v roce 2022 u stavebních spořitelen a penzijních společností byly ministerstvem v rámci jeho působnosti zaměřeny na dodržování povinností kontrolovaných osob v souvislosti s poskytováním státní podpory stavebního spoření a státního příspěvku penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, které jsou poskytovány na podporu těchto produktů ze státního rozpočtu. Kontroly byly cíleně⁷ zaměřeny na oblasti s potenciálně nejvyšší pravděpodobností vzniku rizika, kdy by státní podpora a státní příspěvky mohly být použity v rozporu s účelem stanoveným příslušnými zákony, nebo byly kontrolovaným osobám vyplaceny neoprávněně a měly být vráceny ministerstvu. Tím je současně dosahováno i preventivního účinku kontrol, když kontrolované osoby na základě kontrolních závěrů přijímají konkrétní opatření k nápravě zjištěných nedostatků, což se následně projeví nejen v kontrolovaných případech, ale i v dalších obdobných případech přímo nesouvisejících s danou kontrolou.

Výsledky kontrol provedených v roce 2022 u stavebních spořitelen v případech, kdy nebyla státní podpora poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, neprokázaly systematické pochybení u některé ze stavebních spořitelen, které by vedlo k zásadnímu porušování povinností stanovených zákonem o stavebním spoření.

Provedené vyhodnocení výsledků jednotlivých kontrol odhalilo zejména pochybení stavebních spořitelen plynoucí převážně ze skutečnosti, že ne vždy mají dostatek informací, aby mohly beze zbytku dostát svým zákonným povinnostem (např. z důvodu neznalosti údajů podléhajících bankovnímu tajemství, popř. ochraně osobních údajů, o dalších smlouvách o stavebním spoření účastníka stavebního spoření, nebo při úmrtí účastníka stavebního spoření, vzhledem k probíhajícímu řízení o dědictví, může stavební spořitelna informaci o tom, na koho přešla práva a povinnosti ze stavebního spoření, obdržet opožděně v závislosti na ukončení tohoto řízení, případně tyto informace neobdrží vůbec) příp. z nedostatečného nastavení svých informačních systémů a metodických postupů (zejména v souvislosti s kontrolou, zda účastníkovi, který není občan ČR, trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu⁸).

Kontroly penzijních společností byly zaměřeny na případy, kdy penzijní společnosti nedodržely své povinnosti stanovené v zákoně o doplňkovém penzijním spoření v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku, a na ověření údajů předávaných penzijními společnostmi do informačního systému doplňkového penzijního spoření.

⁷ Ministerstvo využívá analytickou metodu vytěžování dat obsažených v informačních systémech stavebního spoření a doplňkového penzijního spoření s cílem získat potenciálně užitečné údaje a informace k provedení kontrol (tzv. data mining).

⁸ Dle § 38af odst. 4 zákona č. 21/1992 Sb. o bankách (dále jen „zákon o bankách“), ve znění platném od 01.02.2022, jsou stavební spořitelny oprávněny k plnění svých povinností stanovených právním předpisem využívat prostřednictvím systému pro využívání údajů z informačního systému cizinců mj. informace o počátku pobytu, popřípadě datum ukončení pobytu na území ČR.

Provedené vyhodnocení výsledků jednotlivých kontrol odhalilo u některých penzijních společností porušení jejich povinností plynoucí především z důvodů nedostatečného nastavení jejich vlastních informačních systémů. Další pochybení penzijních společností jsou zejména způsobena osobními chybami jednotlivců nebo skutečností, že ne vždy mají penzijní společnosti dostatek informací (s ohledem na bankovní tajemství, popř. ochranu osobních údajů), aby mohly beze zbytku dostát svým zákonným povinnostem.

Výše uvedenému nasvědčuje i relativně vysoké procento zjištěných nedostatků u penzijních společností, byť významný vliv má cílený výběr kontrolovaných případů.

V průběhu výkonu dozoru a následné kontroly podle zákona o kontrole bylo u jedné z penzijních společností zjištěno zásadní pochybení. Tato penzijní společnost nepředala ministerstvu prostřednictvím informačního systému doplňkového penzijního spoření informace týkající se ukončení a vypořádání 172 penzijních připojištění v návaznosti na obdrženou informaci o úmrtí účastníka, údaje o těchto penzijních připojištěních vymazala ze svého interního informačního systému a veškerou dokumentaci k těmto penzijním připojištěním skartovala. Znemožnila tak ministerstvu posoudit dodržení podmínek pro poskytování státního příspěvku na penzijní připojištění v celkové výši 469.703 Kč. Kontrolní protokol bude podkladem pro případné zahájení správního řízení.

Výsledky provedených kontrol byly ministerstvem využity k úpravě nastavení informačních systémů stavebního spoření a doplňkového penzijního spoření a dále budou využity pro zpracování návrhů potřebných legislativních změn a zohledněny v metodice výkonu dozoru s cílem zajišťovat co nejlepší správu státem poskytované státní podpory stavebního spoření a státního příspěvku penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření.

Stavebním spořitelárnám a penzijním společnostem by výsledky kontrol a obecná shrnutí nedostatků zjištěných v průběhu výkonu dozoru měly sloužit mj. jako zpětná vazba ke zlepšení dodržování povinností, které jim ukládá zákon o stavebním spoření, resp. zákon o doplňkovém penzijním spoření a zákon o penzijním připojištění.